

Torpet Hogen – här bodde de barnrika "Hourarne"

Vi vandrar på våra förfäders mull och vi trampar ständigt på rester av tidigare generationers mödor och slit.

Strax öster om fotbollsplanen i Väjern i norra Bohuslän ligger en liten kulle. Den är inte hög och inte heller så värst många meter i diameter – men den har en spännande historia att berätta. Under forntiden låg den helt och hållet under vatten och kunde inte ses av de människor som byggde de stora rösegravarna som ligger strax norr om den. Men namnet Dyrstolen (dyr = djur och stol = offeraltare) lever kvar och minner oss om de bronsåldersmänniskor som levde på platsen runt stenrösen.

Under vikingatid gick havet hit upp, och sjöfarare drog sina båtar här förbi för att komma in i den skyddade Klevekilen. Där höll, enligt den isländske historieskrivaren Snorre Sturlasson, hövdingen Tryggve Olavson till med sina långskepp, kanske var han bosatt på berget Bratta.

Än i dag lever namnet



De sista "Hourarne" som bodde i närheten av det ursprungliga torpet Hogen var Johan Åström tillsammans med döttrarna Hildur, Ingrid, Anna-Lisa och Vally. Johan Åström var son till Anders Herman och arbetade som fiskare, stenhuggare och småjordbrukare. På bilden saknas sönerna Artur och Evert samt hustrun Jenny.

Varpet kvar på ett ställe i närheten. Det är ett gammalt ord som betyder att släpa båtar över land, och det är just vad man gjorde här vid denna lilla hög. Ja, kanske var den inget annat än ett undervattensgrund på den tiden. Landhöjningen här är ungefär 25 centimeter per sekel så det kan vara ett gränsfall.

Högen heter Hogen

När kullen fick sitt namn vet man inte men kanske var det i början av den nya tiden. Jo, högen har faktiskt ett namn – trots att den är så liten. Den heter nämligen Hogen, men det uttalas Houen, vilket betyder Högen på infödingarnas tungomål, och människorna som bodde där kallades därför för "hourarne".

Det var 44 år mellan det äldsta och yngsta barnet.

Få familjer

År 1740 finns några få familjer registrerade på Wäjern under Åby. På Hogen bodde då Hans Persson med hustrun Karin (född 1713), senare tillkom sönerna Anders och Olof, döttrarna Karin och Kerstin samt pigan Borta Andersdotter.

Den mest namnkunniga av alla "hourare" var emellertid, den tidigare nämnde, Olof Hansson (1819–1887). Olof gifte sig med Petronella Simonsdotter Hake 1842 och sedan startades ett flitigt barnalstrande. Var eller vartannat år kom en ny "hourare" till världen. En del kom och bara vände, som dottern Otelia som endast blev två veckor, medan andra blev riktigt gamla.

Olof och Petronellas tolfte och sista barn, den stackars Anna Elisabet Olsdotter, var utvecklingsstörd och noteras, så grymt i kyrkböckerna, som blind idiot. Tre år efter denna barns död Petronella i gulsot 1877.

Den pigge Olof gifte sig 1879 med en annan Petronella, nämligen den 25 år yngre Petronella Christiansdotter. Paret hade fem barn när gubben drunknade, yngsta barnet var då bara knappt en månad gammal. Det barnet dog emellertid tre månader efter att pappan hade gått bort. Det var således ingen ände på sorg för den stackars modern.

Av Olof Hanssons 17 barn blev det, hör och häpna, 59 barnbarn – så fertiliteten gick tydligen i arv. För övrigt omkom också två av Olofs vuxna söner till havs. Johan Henrik 1872 och Bernhard 1892 – båda hade familjer.

Indelt soldat och skarpskytt

Olofs näst äldste son hette

Anders Herman. Han gifte sig med Johanna Lovisa Larsdotter som var kommen från Bremyr som låg under Ramsviks Övergård. Herman blev antagen som skarpskytt 1866 och blev placerad som indelt soldat på torpet Ådalen i Tossene. Han antog därvid namnet Åström. Anders Herman Åström och hustrun fick åtta barn. År 1894 flyttar de tillbaka till Väjern och bosatte sig på ett torp tvåhundra meter bakom Hogen. Det stället övertogs senare av den ende överlevande sonen, Johan Albert, och han blev den siste torparen på platsen.

En av Herman och Lovisas döttrar, Konstance, utvandrade till Rockford i Amerika och hennes dotter Evelin, född 1903, lever än och kan fortfarande prata svenska. Hon var hemma i Sverige med föräldrarna i ett år och det var 1907.

– Jag kommer ihåg att jag hade trätofflor samt att vi var uppe på ett högt berg i Tossene, säger Evelin på gammal bohusslänska men med en viss brytning!

Det är märkligt vad en gammal stenhög kan berätta

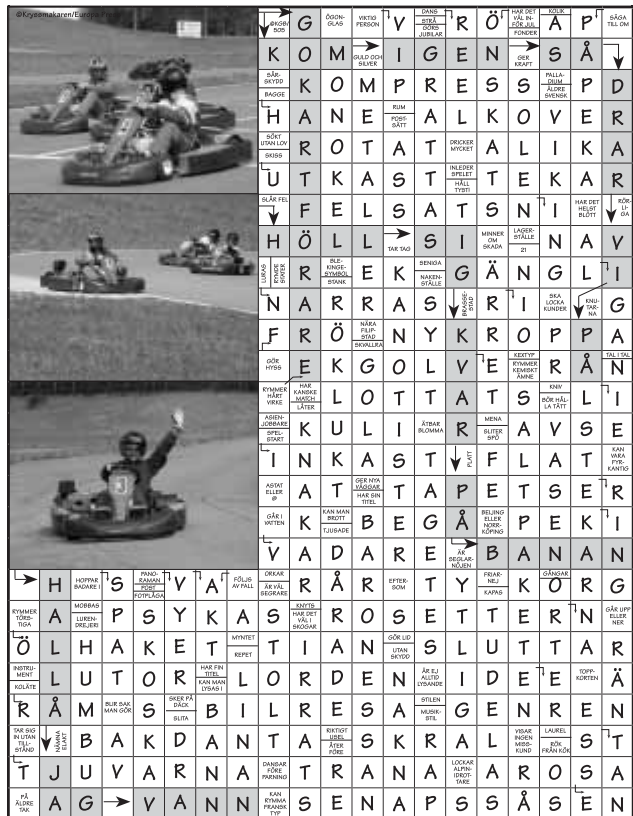
Brand ödelade

Någon gång runt 1889 brann ladugården på Hogen. Därefter togs huset ned och flyttades, åtminstone delvis, till Västergatan nr 2 i Väjern och sedan dess är Hogen övergiven. Vegetationen tog snabbt över och idag döljer gräs och buskar det som en gång var ett hem för så många.

Vi trampar på våra förfäders mull och vi vandrar stigar som redan är upptrampade av tidigare generationer, det gäller bara att se det... för det är sannerligen märkligt vad en gammal stenhög kan förtälja.

Text och foto
Conny Åquist

Lösning Kurirkrysset 6, 2005



Bland de brev som kom in med rätt svar till redaktionen denna gång så var de fem första rätt öppnade lösningarna insända av Catarina Hansson, Munkedal, Laila Wieslander, Göteborg, Johannes Törnqvist, Strömstad, Berit Johansson, Rabballshede och Erland Lindgren, Brastad. Grattis till varsin Sverigelott. Den kommer med posten.

Här på Hogen låg ett torp, omnämnt för första gången 1740 men det kanske hade det legat där länge, vem vet?

I dag är Hogen inget annat än en liten stenök som man knappt lägger märke till. Men tittar man noga bland gräs och buskar, på dess topp, ser man att det faktiskt ligger en stenhög (stenhöj) på Hogen. Den stenhögen är resterna efter det torp som låg här för länge sedan; förmodligen är det eldstadens stenar som ligger kvar.

I huset på Hogen bodde en högfertig familj. De hade så många barn, att när mannen drunknade under fiske den 1 november 1887 sa man att det var tur att så skedde, för annars vet man inte hur det hela skulle ha slutat. Kanske skulle Väjern ha blivit överbefolkad? Näväl – denne man som så nitiskt följde skriftens ord om att uppfylla, om väl inte hela, jorden, så åtminstone Hogen och delar av Väjern, hette Olof Hansson den äldre och han hade 17 barn



Gården Hogen hade ett magnifikt läge mellan västerhavet, och Klevekilen i öster. En sentida generation besöker Hogen. Emmie Renmans farmors farfar föddes här i mitten av 1800-talet.